

Debatt om allemansrätten

För vem: Gymnasiet	Var: Inomhus
Del i Vildmarkspasset: Allemansrätten	När: Under alla årstider
Inlärningsmål: Lära sig debattera, alltså lyssna, argumentera och lösa problem	Material: Anteckningsmaterial, klocka
Längd: 45–75 min (+ tid för att sätta sig in i ämnet på förhand, t.ex. som läxa)	Personalresurser: 1

ANVISNINGAR

Debatter har använts som undervisningsmetod i årtusenden och är ett bra sätt att lära sig till exempel att lyssna, argumentera och lösa problem. En debatt kan genomföras på flera olika sätt och i anvisningarna presenteras ett exempel som modell.

För en del elever kan det vara utmanande och spännande att debattera, så det är bäst om de själva får välja sin roll i debatten (debattör, ordförande, jury, publik, sekreterare). Du kan också instruera alla studerande att bekanta sig med ämnet som läxa och dela ut rollerna först i början av lektionen. Var och en ska alltså sätta sig in i ämnet på förhand.

I debatten kan det hända att man blir tvungen att försvara en åsikt som strider mot ens egen, så det kan vara bra att tala om för eleverna att ett syfte också är att lära sig förstå värderingar, attityder och åsikter som är främmande för en själv. Att respektera olika värderingar och leva sig in i en annan människas situation är viktiga färdigheter som utvecklar kritiskt tänkande och förmågan att vara artig mot andra.

Debattämnen gäller i huvudsak allemansrätten. Det vore alltså bra att repetera dem till exempel i Vildmarkspasshäftet eller på adressen <https://www.utinaturen.fi/allemansratten>.

UPPGIFTER

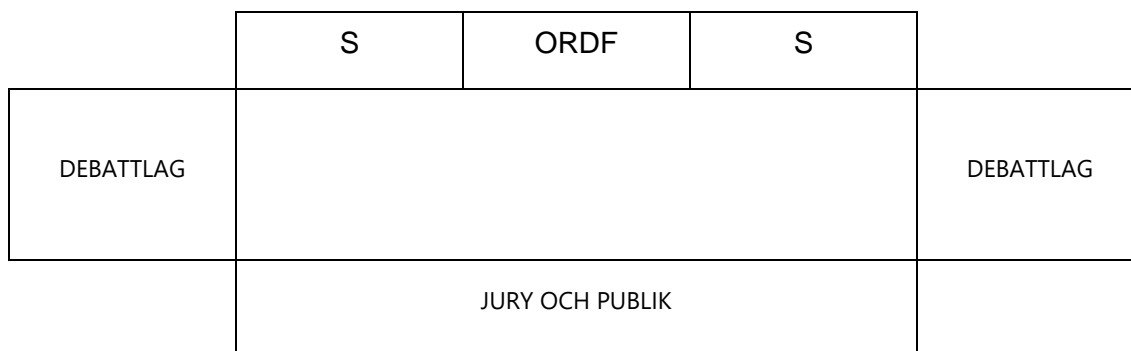
Lagdebatt

Roller:

- **Debattörer, 4–8 st.** Det behövs två lag med 2–4 personer i varje. Innan debatten inleds förbereder varje medlem i laget ett anförande (t.ex. cirka 2 minuter), där de försvarar sin ståndpunkt. Anförandena hålls turvis mellan lagen. Efter öppningsanförandena ska de andra debattörerna helst också beakta de argument som redan lagts fram i sina egna anföranden.
- **Ordförande, 1 st.** Ordföranden presenterar debattörerna och deras ståndpunkter för publiken i början av debatten. Han eller hon beskriver debattens regler och ser till att man följer dem. Vid behov ingriper ordföranden i debatten (avbryter t.ex. osakliga och sårande anföranden) och ser till att debatten inte avviker allt för mycket från ämnet. Ordföranden deltar dock inte i den egentliga debatten.
- **Sekreterare, 2 st.** Den ena sekreteraren för protokoll och antecknar också debattörernas kommentarer i stora drag. Den andra sekreteraren ser till att debattörerna inte överskrider den tid som har reserverats för deras anföranden.
- **Jury, 3, 5 eller 7 st.** Juryns uppgift är att välja vilket av lagen som har bättre argumentationsfärdigheter, alltså utse debattens vinnare. När vinnarlaget väljs kan juryn fästa uppmärksamhet vid innehållet i och framförandet av debattlagens anföranden (var anförandena logiska, tydliga, intressanta, sakliga, mångsidiga, var informationen korrekt, var motiveringarna bra). Juryn ska också alltid motivera sitt beslut.
- **(Publik, resten av eleverna i klassen.** Publiken ställer ytterligare frågor till debattlagen.)

Förberedelser för debatten:

1. Man bekantar sig med ämnet och hittar på motiveringar både för och emot (det här kan också vara läxa).
2. Rollerna och deras uppgifter presenteras och rollerna fördelas. Läraren avgör vilket av lagen som är för och vilket som är emot.
3. Debattlagen håller en överläggning, där de planerar sina argument. De övriga sätter sig in i ämnet. (Publiken hittar på frågor att ställa i slutet av debatten.)
4. Sekreteraren kan göra en lapp där det står "1 min". Sekreteraren använder sedan lappen för att påminna debattören om att han eller hon bara har en minut kvar för sitt anförande.
5. Möblerna i klassen arrangeras på följande sätt:
 - Lagens bord ställs upp i rad mot varandra, så att det finns utrymme mellan borden.
 - Ordförandens (ordf.) bord placeras i ena änden av utrymmet mellan debattörernas bord.
 - Sekreterarna (S) sitter bredvid juryn.
 - Juryn och publiken sitter mitt emot ordföranden.

Debattens förlopp:

1. Ordföranden öppnar debatten genom att presentera ämnet och lagen. Ordföranden meddelar lagen om de tidsbegränsningar som gäller. (T.ex. får inledningsanförandet varar i högst 3 min och övriga inlägg 2 min.) Den ena sekreteraren har i uppgift att se till att alla håller sig inom tidsbegränsningarna. Den andra sekreteraren för protokoll över debattens förlopp i stora drag.
2. Lagen håller sitt öppningsanförande turvis. I öppningsanförandet framförs det viktigaste argumentet som stöder lagetets ståndpunkt, med motiveringar.
3. Debatten framskrider turvis mellan medlemmarna i lagen. Målet är att debattörerna ska kunna reagera på vad det motsatta laget säger och framföra nya synvinklar. Ordföranden ingriper om debatten inte framskrider på önskat sätt.
4. När varje medlem i vardera laget har hållit sitt anförande, kan publiken ställa ytterligare frågor eller framföra åsikter, som båda lagen svarar på. Ordföranden kan "förfasta" frågor som inte håller sig till ämnet. Då svarar inte lagen på frågorna.
5. Till slut drar sig juryn tillbaka för att fatta beslut om vinnaren (tidsbegränsningen kan vara t.ex. 5 minuter). Juryn tar med sig sekreterarna, som gör anteckningar som stöd för beslutsfattandet.
6. Juryn framför sin åsikt om debattens förlopp och utser det ena laget till vinnare. Juryn ska också motivera sitt val. Lagen skakar hand och tackar för ett bra motstånd och rent spel.
7. Hela klassen kan under lärarens ledning fundera på vilka tankar och känslor som debatten väckte hos deltagarna. Var det svårt att leva sig in i en åsikt som avviker från ens egen?

Debattämnen:

- Låta katter springa lösa: Katter hör inte hemma i Finlands natur - Katter bör få springa fritt ute
- Bärplockning: borde allemansrätten ändras i fråga om bärplockning? Vilt växande bär är markägarens egendom - Vilt växande bär är allas egendom
- Fiske: borde allemansrätten ändras i fråga om mete och pilkfiske? Det borde vara tillåtet att fiska små mängder fisk gratis med alla fångstredskap - Fiskevårdsavgiften är nödvändig
- Jakt: Numera är jakten noggrant reglerad för att den ska vara hållbar - människor borde ha större frihet att jaga djur för att äta.